

Medzinárodný lesnícky náučný chodník Udava - Solinka

Kraj:	Prešovský
Okres:	Snina
Geomorfologická jednotka:	Bukovské vrchy
Geologická jednotka:	flyšové pásmo
Chránené územie:	Národný park Poloniny a prírodná rezervácia Udava
Prístup:	bus Osadné, garáž
Východisko:	Osadné, centrum pri bus zastávke a plastike medveďa
Trasa:	Osadné - Uhliská - „Krčmársky chodník“ - slovensko-poľská štátna hranica - žel. stanica Balnica (PL) [pozri poznámky 1 a 2 nižšie]
Dĺžka, prevýšenie:	7,5 km, prevýšenie 330 m
Čas prechodu:	3 h
Počet zastávok:	10
Náročnosť:	mierne náročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa vedie po žltej turistickej značke.

Rok otvorenia: 2008 slovenská časť, 2010 poľské časti

Aktuálny stav: Chodník je v dobrom stave.

Textový sprievodca: informačný materiál Lesov SR, š. p. > .PDF1 a voľne sú dostupné texty s mapou na stránke Správy NP Poloniny > .PDF2

Kontakt: Lesy SR, š. p., Odštepny závod Vranov nad Topľou, Čemernianska 1050, 093 03 Vranov nad Topľou, tel. 057 / 4423 769

Poznámky: (1) Celý medzinárodný náučný chodník (poľ. Międzynarodowa Leśna Ścieżka „Udava - Solinka“) tvoria tri časti. Prvou je slovenský úsek Osadné - Balnica (PL) (7,5 km, 10 zastávok). Oba ďalšie úseky sú v Poľsku: jeden, líniový, nadväzujúci na slovenský úsek, vedie dolinou Balniczky (7 km, 9 zastávok) a druhý, okruh územím vysídlenej obce Solinka (4,5 km, 7 zastávok). Poľské trasy sú navzájom prepojené hraničným modro značeným turistickým chodníkom (2,5 km). (2) Informácie v tomto článku sa týkajú slovenského úseku náučného chodníka. (3) Prvý informačný panel stojí v obci Osadné, všetky ďalšie sú koncentrované v závere doliny Udavy na 1,5 km úseku. (4) Na stránke zriadovateľa náučného chodníka Lesy SR, š. p., sa používa názov chodníka aj v tvare Cezhraničný lesnícky náučný chodník Udava - Solinka alebo len Lesnícky náučný chodník Udava - Solinka. V databáze zachováваме názov, ako ho uvádzajú informačné panely v teréne.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie starších žiakov.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Osadné. Maličká rusínska obec asi 20 km na sever od Sniny na hornom toku Udavy pri východnom okraji Laboreckej vrchoviny na jej kontakte s Bukovskými vrchmi. Vznikla v druhej polovici 15. až prvej polovici 16. storočia, prvá písomná zmienka o nej pochádza z roku 1639. Až do roku 1948 sa nazývala Telepovce. Kultúrnou pamiatkou je pravoslávny kostol Nanebovstúpenia Pána (chrám Vzniesenia Isusa Christa) s osáriom v suteréne, vybudovaný v historizujúcom štýle v roku 1930 podľa projektu významného pravoslávneho architekta archimandritu Andreja Kolomackého. V unikátnej krypte sú uložené pozostatky 1 025 príslušníkov ruskej a rakúsko-uhorskej armády z prvej svetovej vojny, padlých v okolí obce. Ďalšími pozoruhodnosťami sú gréckokatolícky kostol archanjela Michala z roku 1792 a takmer 4 m vysoká drevená socha stojaceho medveďa, symbolu Rusínov, od Luba Birku zo Sniny, ktorá vznikla v roku 2008 ako pamiatka na natáčanie karlovarským filmovým festivalom oceneného dokumentárneho filmu „Osadné“ režiséra Marka Škopa. Jej podstavec nesie tabule, informujúce v štyroch jazykoch o kultúrnych a prírodných zaujímavostiach obce a okolia.

Prírodná rezervácia Udava. Chránené územie v pramennej oblasti Udavy v Bukovských vrchoch na severovýchod od Osadného vyhlásené v roku 1982 (a v roku 2005 významne rozšírené) na ochranu prirodzených procesov a neobmedzeného vývoja rastlinných a živočíšnych spoločenstiev a lesných porastov. Je považovaná za jednu z najcennejších častí Národného parku Poloniny - Medzinárodnej biosférickej rezervácie Východné Karpaty. V roku 2007 sa jej územie pre výnimočnú hodnotu zachovalých bukových a jedľovo-bukových lesných spoločenstiev stalo v rámci hromadnej lokality Karpatské bukové pralesy, neskôr transformovanej do 82 areálov sústavy so spoločným názvom „Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy“ ležiacich v 12 európskych krajinách

(2018) súčasťou Zoznamu svetového dedičstva UNECSO. Vyskytuje sa v nich vzácna flóra (kosatec sibírsky, horec pľúcny), ale aj fauna (unikátny výskyt orlov, sov či šeliem: vlk, rys, medveď, mačka divá). Pred niekoľkými rokmi sa doň vrátili aj jeho niekdajší obyvatelia - zubry. Rezervácia je súčasťou rozsiahlejšieho územia európskeho významu Bukovské vrchy a rovnomenného chráneného vtáčieho územia (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Bieszczadská úzkokoľajka (pol. Bieszczadzka Kolejka Leśna). Lesná úzkorozchodná železnica v pohorí Bieszczady Zachodnie, najvyššie položená v Poľsku. Jej prvý úsek z Noweho Lupkówa do Cisny-Majdanu bol vybudovaný v rokoch 1890 - 1898, postupne pribúdali ďalšie. Slúžila na zvoz dreva a prepravu tovaru, ale aj osôb. Za prvej československej republiky sa v rokoch 1918 - 1938 jej krátky úsek Balnica - Solinka ocitol na československom území, neskôr - až do 70. rokov 20. storočia - sa situácia viackrát menila. Počas druhej svetovej vojny bol pôvodný rozchod trate 760 mm prebudovaný na 750 mm. Od 60. rokov 20. storočia, kedy sa začali budovať lesné asfaltové cesty, začala trať upadať, no používala sa miestami až do roku 1994. Od roku 1997 je vyhľadávanou sezónnou turistickou atrakciou, a to v lete a počas prázdnin i v zime. Jazdí sa na dvoch tratiach (spolu zhruba 20 km) z Majdanu do Balnice a Przysłupu. V stanici Majdan je múzeum a skanzen dráhy. Do osady **Balnica** na dráhe na rozvodí Osławy a Solinky, založenej v 16. storočí na valaskom práve, vedie cez blízky slovensko-poľský turistický hraničný priechod zo Slovenska z Osadného z doliny Udavy slovenský úsek medzinárodného lesníckeho náučného chodníka Udava - Solinka, na ktorý nadväzujú dva jeho ďalšie navzájom nesúvisiace poľské úseky - jeden z Balnice dolinou Balcniczky a druhý v okolí Solinky.

Solinka. Malá lesná osada v pohorí Bieszczady Zachodnie v juhovýchodnom Poľsku pri slovenskej hranici na hornom toku rovnomennej riečky Solinka. Leží pri Bieszczadskej lesnej železnici (pozri heslo Bieszczadská úzkokoľajka). V roku 1946 tu ukrajinskí nacionalisti zavraždili 14 Lemkov. V roku 1947 boli všetci obyvatelia deportovaní v rámci Operácie Visla („Akcja Wisła“), ktorou z horských oblastí na dnešnom juhovýchode Poľska bolo presídlených asi 140 tisíc obyvateľov, najmä Ukrajincov, Rusínov (Lemkovia, Bojkovia) i Poliakov - príslušníkov pravoslávnej alebo gréckokatolíckej cirkvi -, do nových území, ktoré Poľsko po roku 1945 získalo od Nemecka. **Rieka Solinka**, dlhá 48 km, je druhým najväčším prítokom Sanu.

Prírodná rezervácia Hlboké. Nevelké chránené územie severovýchodne od Osadného vyhlásené v roku 1988 v severnom svahu dolinky lavostranného prítoku Udavy na ochrana spoločenstva kyslých bučín v inverznej polohe na kontakte Laboreckej vrchoviny a Bukovských vrchov. V Národnom parku Poloniny predstavujú veľmi zriedkavé lesné spoločenstvá s malým hospodárskym významom. Rezervácia je súčasťou rozsiahlejšieho územia európskeho významu Bukovské vrchy a rovnomenného chráneného vtáčieho územia (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Prírodná rezervácia Hostovické lúky. Chránené územie na pravostrannej nive Udavy vo východnej časti Laboreckej vrchoviny medzi Nižnou Jablonkou a Osadným, resp. Hostovicami vyhlásené v roku 1980 na ochranu zriedkavých vlhkomilných nivných lúčnych až slatinných spoločenstiev v poľnohospodárskej krajine Nízkych Beskýd s výskytom chránených a ohrozených druhov rastlín a živočíchov a najväčším masovým výskytom kosatca sibírskeho (*Iris sibirica*) na Slovensku. Rezervácia je súčasťou rozsiahlejšieho rovnomenného územia európskeho významu (je súčasťou sústavy Natura 2000).

Národný park Poloniny. Leží na severovýchodnom Slovensku na hraniciach s Poľskom a Ukrajinou v **Bukovských vrchoch**. Bol vyhlásený v roku 1997. Podstatnú časť parku zaberajú bukové lesy, v ktorých významný podiel majú pralesy. Na hlavnom chrbáte Bukovských vrchov sú časté lúky - poloniny. Mnohé druhy organizmov žijúcich na území parku sú endemity. Najhodnotnejšie časti územia parku sú chránené v maloplošných chránených územiach: v národných prírodných rezerváciách (Stužica, Havešová, Riaba skala, Rožok, Plaša, Stinská a Pod Ruským), prírodných

rezerváciách (Bahno, Borsučiny, Bzaná, Gazdoraň, Hlboké, Hrúnok, Ruské, Stinská Slatina, Stružnická dolina, Šípková, Udava, Uličská Ostrá) a prírodnej pamiatke (Ulička). Územie Národného parku Poloniny včítane jeho ochranného pásma je súčasťou Medzinárodnej biosférickej rezervácie Východné Karpaty, druhej najväčšej v Európe. Pôvodne vznikla v roku 1993 ako slovensko-poľská, od roku 1998 po pripojení ukrajinských území je trilaterálna - prvá na svete. Pokrýva územie šiestich veľkoplošných chránených území. Okrem NP Poloniny ide o: Bieszczadský národný park, Cisniansko-Wetlinský park krajobrazovy a Park krajobrazovy Doliny Sanu v Poľsku a Užanský národný prírodný park a Nadsjanskyj regionálny krajinný park na Ukrajine. Viaceré vyššie spomenuté maloplošné chránené územia národného parku (Stužica, Rožok, Havešová) patria aj medzi lokality na Zozname svetového dedičstva UNECSO so spoločným názvom „Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy“ ležiacich v 12 európskych krajinách (stav v roku 2018). Pôvodný zápis sústavy „Karpatské bukové pralesy“ v roku 2007 tvorilo 10 lokalít na území slovensko-ukrajinských Karpát. Územie parku je tiež súčasťou chráneného vtáčieho územia Bukovské vrchy a viaceré plochy sú územiami európskeho významu (Bukovské vrchy, Ublianka, Stinská, Ulička). Obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000.

Názvy informačných panelov

1. Obec Osadné - brána do medzinárodného lesníckeho náučného chodníka Udava - Solinka
2. Medzinárodný lesnícky náučný chodník Udava - Solinka
3. Lesy a prírodné pomery v PR Udava
4. Rozšírenie rezervácie Udava
5. Obyvatelia Udavy
6. V kráľovstve jedlí
7. Riečne pirátstvo
8. Zmeny štátnej hranice
9. Lesné železnice
10. Medzinárodný lesnícky náučný chodník Udava - Solinka

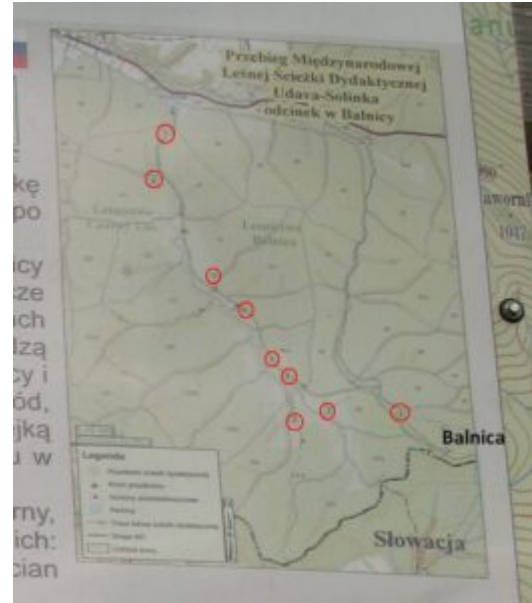
Informačné panely v teréne nie sú označené názvom chodníka ani nie sú číslované.

Trasa dolina Białicy

- Przystanek nr 1
Boby u źródła rzeki Solinki
- Przystanek nr 2
Kosaciec syberyjski na wilgotnej łące trzpiłkowej
- Przystanek nr 3
Krzyc na 'grobie perłoczysty'
- Przystanek nr 4
Mieszkańcy lasu nad górą Osadną
- Przystanek nr 5
Dokarmianie zimowe zwierzęty leśnej i zbiór siano na jego potrzeby
- Przystanek nr 6
Powojenne zaleszenia gruntów wsi Białica
- Przystanek nr 7
Cerkiewko i cmentarz w Białicy
- Przystanek nr 8
'Kamień' kapliczka z cudownym źródłem
- Przystanek nr 9
Nadpotokowe skupiska ciemnopięty szlonej

Trasa po danej wsi Solinka (Nadleśnictwo Cieny)

- Przystanek nr 1
Cerkiewko i cmentarz w Solince
- Przystanek nr 2
Miejsce bytowania bobra europejskiego
- Przystanek nr 3
Sukcesja naturalna
- Przystanek nr 4
Las bukowy
- Przystanek nr 5
Przebudowa strzyżostanu
- Przystanek nr 6
Strefa ekostanowiska lasu
- Przystanek nr 7
Zagospodarowanie turystyczne lasu
- Zarys dziejów wsi Białica
- Zarys dziejów wsi Solinka

Źródło: Pichlak, S. B.: Udava Solinka. In: Grupa Pracowni
Jednostki. Dostępny z: http://www.grupapracowni.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=8

